

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Kompetenční model – druhy kompetencí

Kompetenční model je společný pro NSK, NSP a další aplikace ve službách zaměstnanosti.

Kompetence jsou v kompetenčním modelu **rozdělené do tří základních typů**:

- **Měkké kompetence**
- **Odborné kompetence obecné**
- **Odborné kompetence specifické**

Schematické rozdělení:

<i>Kompetence</i>	Měkké (SOFT) kompetence ¹⁾		<i>Obecné kompetence</i>	
	<i>Odborné (HARD) kompetence</i>	Odborné kompetence obecné (přenositelné, průřezové) ²⁾		
		Odborné kompetence specifické	<i>Kompetence („činnostní“ charakter) – většina</i> ³⁾	
			<i>Znalosti – výjimky</i> ⁴⁾	

Příklady

¹⁾ Efektivní komunikace, plánování a organizování práce, objevování a orientace v informacích aj.

²⁾ Angličtina, využívání PC při práci, řidičský průkaz B, základní právní a ekonomické povědomí aj.

³⁾ Dimenzování, jištění a kladení elektrických vedení, sestavování jídelního lístku aj.

⁴⁾ Základní pojmy a vztahy v elektrotechnice, legislativa mysliveckého a lesního hospodářství aj.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Kvalifikační standard dílčí kvalifikace je složen z odborných kompetencí specifických (až na níže uvedenou výjimku).

Pro obecné kompetence (měkké i odborné) v NSK platí následující:

V naprosté většině případů by měly být aplikovány v rámci specifických kompetencí. Výjimkou mohou být řídicí kompetence u dílčích kvalifikací z oblasti řízení, pokud jsou zcela nezávislé na předmětu řízení. Tyto kompetence mohou být v kvalifikačním standardu formulovány samostatně a v hodnoticím standardu mohou mít svou tabulku kritérií hodnocení (zřejmě bude řešeno „nadoborově“, je možné, že vývoj rozšíří soubor takto přenositelně stanovených kompetencí i mimo oblast řízení).

Obecné kompetence tak až na výše uvedenou výjimku nejsou v kvalifikačním standardu explicitně uvedeny, ale jsou integrovány v rámci specifických kompetencí.

V hodnoticím standardu však musí být u příslušné specifické kompetence uplatněna kritéria ověřující její „obecnou“ část.

To znamená, že **při tvorbě hodnoticího standardu dílčí kvalifikace musí být zdrojem** nejen kvalifikační standard příslušné dílčí kvalifikace, ale **i obecné kompetence (resp. obecné způsobilosti) stanovené pro adekvátní typovou pozici** (v NSP budou obecné kompetence na rozdíl od NSK formulovány samostatně).

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Odborné kompetence specifické

Odborné kompetence specifické tvoří kvalifikační standard dílčí kvalifikace.

Východiskem jsou kompetence u typových pozic.

Pokud jsou odborné kompetence (resp. odborné dovednosti) u typových pozic posouzeny jako žádoucí i pro dílčí kvalifikace, měly by být použité, aniž by se zbytečně upravovaly jejich formulace (příp. ať jsou zpětně upraveny i u typových pozic).

Odborná kompetence specifická v sobě zpravidla zahrnuje dvě složky – činnostní a znalostní.

Např. specifická kompetence *opravy dřevobráběcích strojů* zahrnuje

- „**činnostní**“ složku *opravy* představující zvládnutí postupů při technických opravách a
- „**znalostní**“ složku *dřevobráběcí stroje (jejich stavba a funkce jednotlivých komponent)*.

Zjednodušeně lze říci, že „znalostní“ složka je představována určitým okruhem znalostí, „činnostní složka“ dovednostmi.

Podstatné jméno uvádějící činnostní složku kompetence by mělo být v nedokonavém vidu (*zhotovování* a nikoliv *zhotovení*).

Kompetence by měla obsahovat **jen jednu činnostní složku**. Tzn., že kompetencí by nemělo být např. *opravy a obsluha dřevobráběcích strojů*, protože jde již o dva **odlišné druhy činnosti**, které nemusí být požadavkem pro jednu kvalifikaci. Tzn., že by mělo jít o dvě kompetence:

- *opravy dřevobráběcích strojů*
- *obsluha dřevobráběcích strojů*.

Zvláštní případ kompetencí – znalosti

U kvalifikací vyšších úrovní, zpravidla tam, kde je zapotřebí hlubší teoretické zázemí, uplatnitelné ve více činnostech, může mít kvalifikační standard vedle kompetencí s činnostní i znalostní složkou (činnostně pojaté kompetence) i

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

kompetence, které jsou pojaté jen jako znalosti (nebo odborné disciplíny), tzn., že mají pouze znalostní složku (*např. znalosti různých teorií, pravidel, zákonů, materiálů, základy určitých vědních disciplín aj.*).

Nejsou to kompetence v původním významu tohoto pojmu, ale pro stanovení kvalifikačních požadavků jsou někdy nutné. Měly by ale být používány **jen tehdy, je-li to skutečně nezbytné**. Jde zejména o případy, kdy vlastní činnosti v kvalifikaci, vycházející z určité odborné znalosti resp. odborné disciplíny, jsou velmi rozmanité a tím i spektrum potřebných specifických kompetencí by bylo velmi rozdrobené a náročně ověřovatelné a jedinou možností tedy je ověřovat znalosti.

Konkrétnost/obecnost kompetence

Měla by vycházet z konkrétnosti/obecnosti dané dílčí kvalifikace.

- Např. pro kvalifikaci *nástrojař* může být kompetencí *provádění funkčních zkoušek nástrojů*,
- zatímco pro dílčí kvalifikaci *výroba řezných nástrojů* bude tato kompetence konkrétnější – *provádění funkčních zkoušek řezných nástrojů*.

Nevhodná už by ale byla kompetence *zvolit postup zkoušky řezného nástroje* nebo *vyhodnotit výsledek zkoušky řezného nástroje* – to už nepatří do kompetencí, ale do kritérií v hodnoticím standardu.

V některých případech ovšem může být kompetence naopak obecnější než je konkrétnost/obecnost dílčí kvalifikace. A to v případech, kde je kompetence společná několika dílčím kvalifikacím (*např. orientace ve strojírenských výkresech*) a má širší společný odborný základ.